

METODERAPPORT

LIBANON-KRIGEN SOMMEREN 2006

En reportasjeserie fra fronten

Produsert for TV 2 Nyhetene
av
Fredrik Græsvik og Aage Aune

1. Journalister:

Fredrik Græsvik, Utenriksreporter, TV 2 Nyhetene, Bergen
Aage Aune, Fotoredigerer, TV 2 Nyhetene, Oslo

2. Tittel:

Libanon-krigen. En reportajseserie fra fronten.
(et utvalg reportasjer)

3. Publisert:

I TV 2 Nyhetenes kveldssendinger 1830 og 2100 i juli, august, og oktober 2006.

4. Redaksjon:

Utenriks, TV 2
Boks 7222
5020 Bergen

Tlf. 55908093

5. Kontaktperson:

Fredrik Græsvik
Utenriks, TV 2
Boks 7222
5020 Bergen

fgr@tv2.no

Tlf. 55908094/mob. 90557720

6. Arbeidet

12. juli 2006 ble to israelske soldater tatt til fange av soldater fra den shiamuslimske Hisbollah-militsen. Dette utløste det som i Norge ble omtalt som Libanonkrigen. Krigen varte i 34 dager fram til en våpenhvile trådte i kraft 14. august.

Som vanlig var det sivilbefolkningen det gikk hardest ut over. Hundretusener flyktet unna fronten på begge sider av grensa mellom Israel og Libanon. Hisbollah overrasket med sine massive rakettangrep mot Israel. Israel angrep Libanon fra sjø, luft og bakken. Det var i Sør-Libanon kampene var hardest. Sivilbefolkningen led store tap. Det ble gjort enorme skader på den sivile infrastrukturen.

I Libanon ble over 1100 mennesker drept, de aller fleste sivile. I Israel ble 159 mennesker drept, de fleste soldater.

På grunn av den utfordrende sikkerhetssituasjonen, var det svært vanskelig for journalister å ta seg inn i kamponene for å rapportere. For de som likevel gjorde dette, var det med livet som innsats. Israel hadde ved flere anledninger gitt beskjed om at de ville angripe kjøretøyer. En journalist ble drept da en israelsk rakett traff bilen hun satt i.

Noen få norske medier reiste på et par dagsturer fra Beirut til Sør-Libanon (jeg registrerte at NTB, NRK, og Dagbladet var de som ved siden av TV 2 reiste inn under krigen). Etter over en uke med krigshandlinger, og ingen utsikt til at kampene ville stanse raskt, ble det bestemt i TV 2s utenriksredaksjon at vår strategi skulle endres.

Undertegnede, som på det tidspunkt fulgte krigen fra Norge, ble bedt om å reise til Libanon, for deretter forsøke å etablere en midlertidig base i Sør-Libanon.

Årsaken til at undertegnede fikk oppdraget, er at jeg har dekket Midtøsten som område siden 1992. Jeg har tidligere dekket to kriger i Sør-Libanon (i 1993 og 1996). Og jeg har jobbet som informasjonsoffiser i FN-styrken i Sør-Libanon i over ett år. Dette siste momentet gjør at jeg er svært godt kjent med området, og i større grad enn andre kolleger har den erfaring som er nødvendig for å vurdere sikkerhetssituasjonen mens kampene pågår.

Jeg reiste inn sammen med kollega Aage Aune. Vi har dekket en rekke kriger sammen (blandt annet i Bagdad under det amerikansk-ledede angrepet mot Irak i 2003 og den andre intifadaen fra 2000). Vi vet at vi som team fungerer godt sammen. Vi stoler på hverandre, noe som er svært viktig når man opererer sammen i en krigssone, som i Sør-Libanon i sommer.

Tanken var å komme så tett på krigshandlingene og krigens offere som mulig. 26. juli var vi på plass i Tyr. Vi oppholdt oss i kampsonen i tre uker. Den første halvannen uka var vi de to eneste norske journalister med base i Sør-Libanon.

Derfra hadde vi muligheten til raskt å rykke ut når vi fikk meldinger om hendelser som feks. bombingene av et sivilt bolighus i Kana (29 mennesker, av disse 16 barn, ble drept da israelske jagerfly bombet et hus med nærmere 50 flyktninger). Det var en tilnærmet umulig oppgave for pressekorpsset i Beirut å ta seg ned til Sør-Libanon og så ut til de hardt rammede landsbyene, for så å returnere til relativt tryggere forhold i Beirut på samme dag. Til det var skadene på veinettet for omfattende.

Hovedgrunnen til at vi valgte å reise inn i et risikofyllt område, og oppholde oss der, var å dokumentere de lidelser sivilbefolkningen stod overfor. Mange av de som ikke hadde flyktet manglet midler til å reise vekk, var for syke, eller rett og slett redde for å bli bombet. Ved flere anledninger ble flyktningekolloner angrepet av israelerne.

Vi ville vise våre seere hva som skjedde på bakken i den utbombede landsdelen. Ved å være tilstede kunne vi også vurdere sannheten i de gjentatte israelske påstandene om at Hisbollah-militsen brukte sivilbefolkningen som menneskelige skjold når de avfyrte raketter mot israelske byer og tettsteder. Vi fant ut av Hisbollah noen ganger skjøt opp raketter fra tett befolkede områder, men at de i hovedsak holdt seg utenfor byer/landsby. Vi ville også se om Israel ukritisk angrep det som kunne være sivile mennesker/hus/kjøretøy.

Underveis oppdaget vi at Israels angrep på sivile områder var langt mer omfattende enn vi først antok. Ved gjentatte anledninger var vi vitner til hvordan hele boligområder ble utsatt for bombing fra fly, helikoptere og artilleri. Vi så også hvordan israelerne gjennomført utsatte landsbyer hvor

sivilbefolkningen sympatiserte med Hisbollah (shiaer) for langt kraftigere angrep enn andre landsbyer (kristne og sunnier). Dette til tross for at israelerne visste at de fleste hadde flyktet fra området, at Hisbollah-soldatene befant seg ved fronten, og at Hisbollah ikke skjøt raketter opp fra disse landsbyene. Det dreide seg om ren hevnbombing slik vi oppfattet det. Sivilbefolkningen som hadde flyktet fikk altså husene sine bombet sønder og sammen fordi de sympatiserte med Hisbollah (et lovlig parti i det demokratiske Libanon).

Da landsbyen Kana ble utsatt for et israelsk angrep 30. juli (nevnt tidligere), var vi blandt de aller første på plass. Vi var tilstede for å få de første øyenvitneskildringene fra de som overlevde nattens bombing. Vi så hvordan hjelpemannskaper gravde frem det ene barneliket etter det andre fra den utbombede ruinen. Israel benektet først bombingene, deretter hevdet de at det var skutt raketter fra området, og at dødshallene var kraftig skrudd opp. Vi så ingen tegn på at raketter var skutt opp fra området (en rakettutskytningsbase etterlater normalt svært tydelige spor). Vi så at huset var bombet sammen av en bombe som må ha kommet fra luften (Hisbollah ble beskyldt for å ha underminert huset for å sette Israel i et dårlig lys). Og vi kunne sannsynliggjøre at tapstallet var høyt fordi vi så flere lik bli hentet ut fra ruinene. De som overlevde angrepet gjorde det også klart at hadde Hisbollah skutt opp raketter i nærheten, hadde de som søkte tilflukt i det bombede huset flyktet så langt vekk som mulig umiddelbart – i frykt for israelske hevnangrep.

Det var ikke mange internasjonale medier på plass i Kana i morgentimene 30. juli. Fra Norge var det kun TV 2. Men vi som var der kunne tilbakevise usanne påstander. Dette førte til at Israel i løpet av de neste timene ble utsatt for massiv internasjonal kritikk og et politisk press som førte til at de gikk med på å stanse kamphandlingene i 48 timer. De satte også igang en gransking av hendelsen, fant ut at huset var bombet av et israelsk fly, og beklaget bombingene. Konsekvenser saken neppe hadde fått hvis ikke internasjonale medier rapporterte om hva som faktisk hadde skjedd. At kamphandlingene stanset førte videre til at mange av de som var igjen i området fikk sjansen til å flykte nordover. Våpenhvilen reddet utvilsomt mange liv.

Vi la også vekt på å fortelle om hvordan barn ble drept i denne konflikten. Vi fulgte barnekistene til massegravene. Vi oppsøkte landsbyen Srifa. Den var bombet, men redningsmannskapene hadde ennå ikke kommet fram da vi var på plass. Vi så hvordan husdyr forsynte seg av lik. Vi forsøkte å fortelle

historiene om de som hadde bestemt seg for å overleve denne krigen på best mulig måte – som fiskeren fra Tyr som risikerte at båten hans ble skutt i senk. Han svømte ut for å ta dagens fangst. Og så var det de bisarre historiene. Som historien om kistesnekkeren. Han var iferd med å gå tom for treverk, og krigen hadde stanset alle leveranser.

Vi leide inn en lokal medarbeider for å hjelpe oss med logistikk og tolking. Han var også bindeleddet mellom oss og lokalbefolkningen. Fra nyhetsdesken hjemme fikk vi stadige oppdateringer om det store bildet. Noe som er svært viktig for å kunne vurdere sikkerhetssituasjonen på bakken.

Når vi via lokalbefolkningen fikk meldinger om hvor noe hadde skjedd, tok vi oss mot disse områdene hvis situasjonen tillot det. Sammen med andre journalister valgte vi ved et par anledninger å kjøre i kolonne, samt å varsle israelerne om dette. Ved ett slikt tilfelle angrep israelerne med artilleri mot kolonnen. To tyske kolleger ble skadet i angrepet.

Et stadig problem var at folk løy om omfanget av de mange katastrofene vi kom over. Dette gjaldt spesielt tall på drepte og sårede, og hvor mange barn som var involvert. Men ved å være førstehåndsvitner til krigen kunne vi selv verifisere at innholdet i sakene vi sendte hjem var riktige.

Ved en anledning tok Hisbollah fra oss tape og kamera fordi vi hadde filmet en rakettoppskyting fra sivilt område. Vi fikk aldri tapen igjen, og ble lovet kraftige represalier neste gang. Jeg kunne likevel rapportere om hendelsen i en direkterapport fra Tyr. Men frykten for represalier fra Hisbollah gjorde naturligvis sitt til at vi ble mer forsiktige med filming når vi visste at geriljasoldater var i nærheten.

Via kontakter i den israelske hæren fikk jeg varslet om hvor vi bodde (vi leide et hus i det vi antok var den tryggeste delen av byen Tyr), og ved et par anledninger om hvilke veier vi ville kjøre på, til hvilke tidspunkt. Dette var, om ikke med på å bedre sikkerheten, iallefall med på å styrke *følelsen* av sikkerhet.

Det var sikkerhetssituasjonen som la de fleste begrensningene på oss. Fra tid til annen hører jeg kolleger argumentere med at det ikke er noen vits i å reise inn i krigssoner som Sør-Libanon i sommer og feks. Irak eller Gaza, fordi sikkerhetssituasjonen er så håpløst at man likevel ikke kan jobbe fritt. Jeg

mener likevel at *noe* er bedre enn ingenting. At overgrepene mot sivilbefolkningen som i Libanon i sommer må dokumenteres, uansett om rapporteringen blir noe mangelfull.

7.

Vi befant oss i Sør-Libanon fra 26. juli til 16. august. 23 dager med kontinuerlig jobbing. Døgnet rundt til tider. Om vi ikke var opptatt med å produsere, holdt bombingene av byen, og områdene rundt, oss våkne flere netter. I midten av oktober reiste vi tilbake blandt annet for å oppsøke offere for klasebomber og for å lage en ny reportasje fra Kana. Vi jobbet da i sør i fire dager. På denne typen jobb er det nærmest umulig å skille mellom fritid og arbeidstid.

8.

Dette er vel kanskje et stykke unna de metoderapportene SKUPs prisjury normalt mottar. En annen type oppdrag, et annet stykke arbeid enn det som normalt belønnes med SKUP-pris.

Det jeg ønsker å legge vekt på er at det ikke er tilfeldigheter og hendelser alene som fører til at vi som rykker ut på ”felles-saker” får de storyene vi gjør. Det jeg mener gjorde forskjellen for oss denne gangen var at vi tok avgjørelsen om å opprette en base i Sør-Libanon. Og, at vi på grunn av jobbing med stoffområdet gjennom mange år var i stand til å operere under svært krevende og særdeles farlige forhold.

Det vi undersøkte og dokumenterte, var først og fremst hvordan sivilbefolkningen led under krigen.

Det var blandt annet våre saker som førte til en midlertidig våpenhvile, og det sterke internasjonale presset som til slutt stanset krigshandlingene. Saker vi ikke kunne laget om vi ikke hadde valgt å befinne oss inne i selve krigssonen gjennom flere uker.

Vedlagt følger et utvalg saker. Under krigen leverte jeg i tillegg nærmere 60 direkterapporter fra krigssonen. Dette utgjør mer enn tre timer, og vil helt sikkert oppfattes som svært repeterende når de sees samlet i ettertid. Jeg har derfor valgt å ikke sende inn disse.

Amman, Jordan

12. januar 2007

Fredrik Græsvik